

Agrarisch Natuurbeheer op de Waiboerhoeve

Cees van der Wel en Gertjan Holshof

Op landbouwbedrijven kan veel aan natuur worden gedaan. Op de Waiboerhoeve is onderzoek gestart naar de mogelijkheden. Er wordt nagegaan hoe natuur het beste kan worden ingepast in de bedrijfsvoering.

Achtergrond proef

Over maatregelen om natuur op landbouwbedrijven te ontwikkelen is al veel bekend. Er is al veel onderzoek gedaan naar erfbeplanting, randenbeheer en weidevogelbeheer (zie ook het artikel over Agrarisch Natuurbeheer op Cranendonck elders in dit nummer). Minder is er bekend over de inpasbaarheid van veel maatregelen, welke kosten en baten er zijn en hoeveel tijd het vraagt. Sommige maatregelen zijn eenvoudig en goedkoop uit te voeren, andere vragen een grotere inspanning en meer geld. Bij sommige elementen komen producten vrij waarvoor (zo mogelijk binnen het bedrijf) een nuttige bestemming moet worden gezocht zoals maaisel van slootkanten. Om agrarisch natuurbeheer op grote schaal onderdeel van de normale bedrijfsvoering te laten worden is het nodig om na te gaan hoe natuurontwikkeling inpasbaar is in het bedrijf, wat dit de boer kost en wat het aan natuur- en landschapswaarden oplevert. De onderzoeksresultaten worden verwerkt in richtlijnen die beschikbaar komen voor de praktijk.

Aanpak

Er is een plan gemaakt waarin stapsgewijs naar het eindresultaat wordt toegewerkt. Dit plan is opgebouwd uit de volgende stappen:

- vaststellen van wensen en ideeën voor natuurontwikkeling bij de ondernemer. Alle bedrijfsboeren op de Waiboerhoeve is naar hun wensen gevraagd;
- inventarisatie van de op het bedrijf aanwezige natuur en van de randvoorwaarden die gelden voor de omgeving zoals landschapsbeleidsplannen. Het Landschapsbeleidsplan voor de provincie Flevoland geeft informatie over de gewenste inrichting van het polderlandschap. De bedrijfsboeren geven aan waar zij in verband met de bedrijfsvoering geen natuur toleren;

- beoordeling van de huidige situatie op het bedrijf op het gebied van natuur en landschap. Alle natuur- en landschapselementen op de Waiboerhoeve zijn in kaart gebracht;
- formuleren van bedrijfsdoelen, aangeven welke inzet men bereid is te plegen. Per bedrijf wordt aangegeven welk karakter de bedrijven moeten krijgen omdat de te ontwikkelen natuur hierop moet aansluiten. Daarnaast moet de geplande ontwikkeling uitvoerbaar zijn binnen de bedrijfsvoering;
- het ontwerpen van plannen. In deze fase worden bovenstaande stappen uitgewerkt tot concrete plannen die gedragen worden door de bedrijfsboeren.
- Als al deze stappen zijn doorlopen volgt de fase van uitvoering. Het aanleggen en uitvoeren van de plannen wordt nauwkeurig gevolgd. Arbeid en kosten worden vastgelegd, evenals het natuurresultaat en wat het aan (bruikbare) producten oplevert.

Uitvoering

Voor de uitwerking van de wensen voor de erfbeplanting is contact gezocht met Landschapsbeheer Flevoland (LBF). Deze instelling heeft veel kennis op dit gebied in huis. LBF maakt in overleg met onderzoekers en bedrijfsboeren plannen voor de (her)inrichting van het erf. Er zijn plannen ontwikkeld voor windsin-

Per bedrijf een aangepaste erfbeplanting.

gels, karakteristieke afscheidingen tussen de bedrijven, ontwikkelen van overhoekjes en het aanleggen van poelen. Voor de kavelsloten wordt samen met Instituut voor Agrobiologisch en Bodemvruchtbaarheidsonderzoek (AB-DLO) een plan ontwikkeld voor verschillende vormen van natuurvriendelijk beheer ten gunste van flora en fauna. De provincie Flevoland is betrokken bij de ontwikkeling van een strook langs de Lage Vaart, een belangrijke vaarweg. Deze vormt een onderdeel van een provinciaal ecologische hoofdstructuur (PEHS). Vanuit het onderzoek wordt nauwkeurig nagegaan hoe het proces verloopt en hoe het door de bedrijfsboeren wordt ervaren. Alle ervaringen worden vastgelegd.

Stand van zaken

De natuurplannen voor de Waiboerhoeve worden tijdens de open dagen eind september worden gepresenteerd. Veel plannen zitten momenteel nog in een ontwikkelingsfase. In de loop van de zomer zal deze fase worden afgesloten met concrete plannen die in de komende periode worden uitgevoerd. Enkele minder ingrijpende zaken zijn momenteel al in onderzoek.

Erfbeplanting

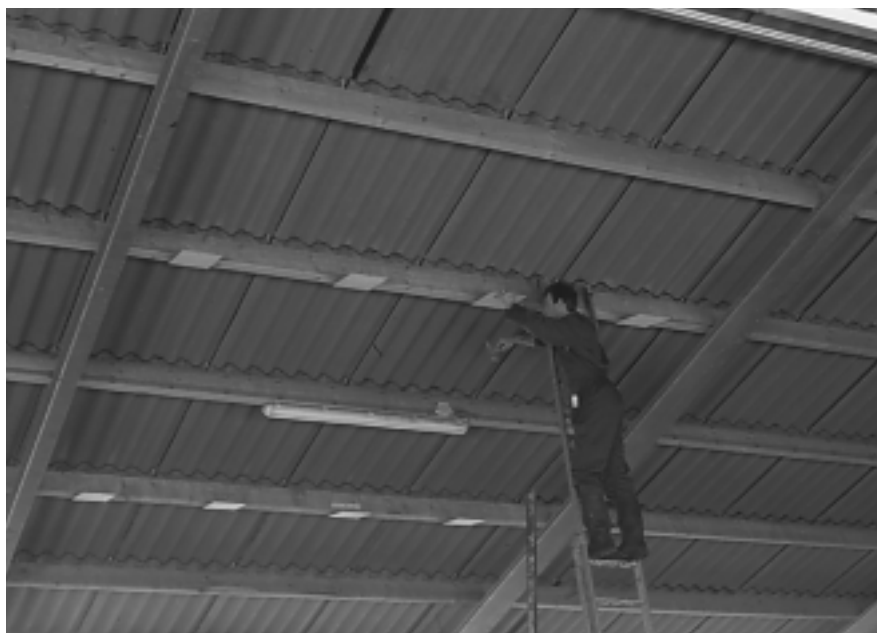
Voor de totale erfbeplanting zijn de plannen op hoofdlijnen inmiddels klaar. De verschillende bedrijven zullen in de toekomst als afzonderlijke eenheden herkenbaar zijn. Het karakter van de bedrijven zal al in de aankleding zichtbaar zijn.

Zwaluwen

Op de Waiboerhoeve waren altijd veel boerenzwaluwen aanwezig. Met de nieuwbouw van de laatste jaren is veel broedgelegenheid verloren gegaan. Proefondervindelijk wordt nu nagegaan welke voorkeuren zwaluwen hebben voor het maken van hun nesten zodat ook in de toekomst deze vogel op de Waiboerhoeve aanwezig blijft. Tot nu toe blijken de zwaluwen de aangeboden plekken niet te gebruiken en vinden ze op andere plaatsen hun nesten. De plekken worden geïnventariseerd en met de kennis die daarmee wordt opgedaan hopen we richtlijnen te kunnen ontwikkelen om ook elders de zwaluwstand op peil te kunnen houden of zelfs te kunnen verbeteren.

Torenvalken

Torenvalken zijn uitstekende bestrijders van

veldmuizen. Om in een open landschap de vestiging van deze valken te stimuleren is op enkele plekken een nestkast geplaatst. Eén van deze kasten wordt ook daadwerkelijk gebruikt en begin juni zijn de eieren uitgekomen.

Uilen

Kerkuilen zijn eveneens opruimers van veldmuizen bij uitstek. In de omgeving van de Waiboerhoeve zijn kerkuilen aanwezig. Om ze te stimuleren ook op de Waiboerhoeve te nestelen is in een berging een nestkast geplaatst.

Veldmuizen

Veldmuizen werden in het verleden altijd chemisch bestreden. Vooral op de vele proefvelden in het grasland waren veldmuizen ongewenst omdat ze schade aanbrachten aan de graszode, en dus de lopende proeven nadelig beïnvloedden. De chemische bestrijding van veldmuizen is inmiddels gestopt, de muizenstand moet door valken en uilen worden gereguleerd. Om te voorkomen dat er toch schade aan proeven ontstaat zal onderzoek worden gedaan met een lokaas dat niet giftig is voor vogels maar wel dodelijk voor de muizen. Hiermee wordt de roofvogelstand niet direct bevorderd maar wordt wel voorkomen dat vergiftiging van de vogels optreedt.

Braakranden

Vooruitlopend aan onderzoek naar randenbeheer zijn dit voorjaar op enkele maïspcelen al enkele minder productieve randen ingezaaid met een braakmengsel. Dit mengsel bevat plan-

De planken voor nestelgelegenheid leveren dit jaar (nog) geen zwaluwnesten op.

tensoorten die gunstig zijn voor vlinders en insecten leveren ze ook voer en schuilplaats voor kleine zoogdieren.

Weidevogelbescherming

Samen met vrijwilligers is dit voorjaar voor het eerst aandacht besteed aan weidevogels. Nesten van Kievitten, scholeksters en grutto's zijn opgezocht en zo nodig beschermd tijdens werk-

zaamheden in het land. De meeste nesten van Kievitten bleken aanwezig te zijn op nieuw in te zaaien grasland en op maïsland. Het in de winter uitbrengen en onderwerken van stalmest op een maïspaneel bleek een grote aantrekkingskracht te hebben op Kievitten. Op het in te zaaien grasland werd om de nesten heen gewerkt, op het maïsland waren de meeste eieren al uit op het moment dat de maïs werd gezaaid.

PRikbord

Voor uw agenda

Eind augustus/begin september zijn er open dagen op twee regionale proefbedrijven. Vanzelfsprekend is op deze dagen iedereen welkom.

Cranendonck, Proefbedrijf voor Zuid-Nederland:

woensdag 26 en
donderdag 27 augustus

Zegveld, Proefbedrijf voor West- en Midden-Nederland:

woensdag 9 en
donderdag 10 september

PR ook op Internet

Het PR heeft al veel informatie op Internet staan.

U komt op onze homepage binnen via <http://www.agro.nl/pr>.

Donateurs krijgen wekelijks gratis de tip van het PR toegestuurd.

Opgave met een e-mailbericht naar info@pr.agro.nl is voldoende.

Wilt u meer weten van de mogelijkheden van PR met Internet en e-mail?

Op de donateursdag krijgt u uitgebreide informatie.